Број 147. У Новом Саду, у петак 2 јула 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за светцем.

Цена је за Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна.
За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.
Поједини бројеви стају 10 потура.
Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.
Поједини бројеви стају 10 потура.
Телефон бр. 131.

Русија и Словени.

Петроград, 29. јуна 1904.

Русија и целокупно руско друштво, преживљују данас тешке, судбоносне тренутке. Али постоји чврста вера, да ће Русија прекужити све то и изаћи као победилац из борбе са жутом расом. Словенски свет, а у првом реду српски народ, одан је Русији и руском оружју, колико то српски народ жели. Те српске симпатије према руском народу нису постале изненадно: оне су дубоко у души читаве нације и последица су осећања вековне заједнице и словенске узајамности. У данашњем рату Русије са Јапаном, српски народ чини оно, што може и што је дужан чинити: — он искрено саосећа своје симпатије Руси су често пута, ма и не у довољној мери, колико се могло желети, помагали Србе у тешким приликама и Срби то не заборављају. Али народ српски не симпатише Русији због тих услуга, које по неки пут не беху довољне. Срби нису нигда рачунали, да се наплате за своју љубав и оданост. Кад би на то рачунали, имали би права захтевати од Русије више помоћи, него што их је она незаслужено чинила свима, а најмање Србима. Србе вежу и спајају традиције, душевна заједница, осећај сродства; Србе боли руско страдање. Руски боли, то су и српски боли; руски губитци су донекле и српски губитци. Ми делимо тугу њену: ми осећамо губитке њене.

Русија има мало пријатеља. А оно што их има, искрени су.

* * *

Руси то добро знају и увиђају. И ако је крвава борба на далеком истоку обратила озбиљну пажњу свих руских политичких кругова — ипак има очију, који живо прате и догађаје у словенском свету и који брижљиво воде рачуна о оним народима, који им искрено симпатишу. Сваки иоле важнији догађај у Србији, Србству, Бугарској и уопште у Словенској, не прође неопажен. Писање руске штампе и рад појединих руских политичара и јавних радника, довољно јасно документују крај свију својих врло озбиљних послова на далеком Истоку, има вазда још доста времена и добре воље да пажљиво прати догађаје у словенском свету, који су за живот Словена судбоносни.

Вредно је знати, како је руска штампа и јавно мњење прихватила предлог мађарског министра просвете, који се тиче школских реформа у Угарској. Рат бесни на Истоку и тамани хиљаде жртава; ал и Русија води рачуна и у том часу Словенима, који имају да издрже огромну културну борбу. Пројект мађарског министра просвете постао је предмет озбиљне пажње у руској јавности. И целокупна руска штампа у процени тога просветнога пројекта неподељеног је мишљења.

„Русь“, „Н Время“, „Рус. Слово“, уопште сви руски листови, и који стоје близо влади и који стоје далеко од владе, строго критикују пројекат мађ. мин. просвете и налазе у њему отворени напад не само на народност српску него и на само православље. „Мађаризирање свију школа у Угарској то је, рекао ми је један виши чиновник у министарству спољних послова у Петрограду, јесте одрицање немађарских народности у Угарској, а то значи одрицање неколико милиона Срба, Словака, Словенаца, Чеха, Немаца и других“...

Зачудило ме је, а и врло је пријатно на мене дејствовало кад сам чуо, како су руски надлежни политички кругови обавештени о српском народу у Угарској.

— Више од 40 процената, наставио је поменути државник, више од 40 процената угарског становништва припада словенским народностима. Више од 40 процената не појимају мађарски језик И сад влада хоће да им тај језик пошто пото утисне у главу. Тај план је врло смеон; али је не само неправичан, него је и неостварљив. Може се за њ одушевити сва мађ. аристократија националисте, конзервативци, шовинисте, цела Мађарска — али он је немогућан, неприродан, неправичан. Немогућан што се нико не може насиљем научити туђем језику; неприродан што један народ не мора и не треба да зна други језик до свој матерњи; неправичан, јер је Словенима у Угарској уставом и законима загарантовано право језика и наставе. Мађарски језик јесте и може остати званични и државни језик; али он нема права да улази у немађарске цркве и школе које и не улазе у област државних установа. У суду, у управи, у војсци, у министарству може се и кашљати мађарски; али овде где је село или град немачки, словачки, српски — ту тај језик нема могућности, ergo нема ни права. То исто тврди и сама мађарска уставност. То је заблуда, ако се мисли, да се на тај начин сузбију немађарске народности и поступно мађаризирају.

Ја сам мирно слушао шта ми је руски државник с нагласком говорио.

— И ми, наставио је он, и ми имамо у својој империји разне народности, али ни једном нашем фактору није ни у сну пало на памет да чинимо то насиље: да Русифицирамо грузинске, јерменске, хиванске, бурјатске и друге школе. Сваки говори у својој кући, у свом граду, у својој школи свој матерњи језик. Па и судови и заводи виши и мањи, државна надлештва су на језику народном... Само у случају када се погазе позитивни закони који вековима постоје, може један туђ језик бити наметнут другој народности. Дати готово половини становништва Угарске мађарски језик, то значи лишити народе његових природних права. Ко жели да се Угарска мирно развија а културно усавршава не сме одобрити ову мисао, јер она крије у себи клице опасногa ремећења реда и постојећих закона у Угарској

* * *

Идеја, коју је поменути државник изнео предамном и развијао, мени се јако свидела.

— Саопштите ово моје мишљење у којим угарским новинама, молио ме је он.

— А што у угарским? Запитао сам га.

— Имено у угарским. Мађари треба да знају да ми Руси пратимо њихов рад и да се заиста чудимо како не увиђају њихови политичари и државници, како они својим радом не помажу себи него германизацији. Место да јој се одупру, они је потпомажу. А баш у томе лежи заједница Русије са Мађарском: да сузбијају и умање то сурово продирање Немштине на Исток.

Ми можемо бити мађарски пријатељи и

ПОДЛИСТАК.

СТАРОСТ.

Она га је пустила да се изговори.

Био је млад, леп и велики уметник. А говорио је тако занимљиво.

Говорио је о својој љубави. Он јој рече, да се у њу заљубио чим ју је први пут видео. То је било у неком друштву. Она је стајала пред једном сликом. Сви други су били већ давно отишли одатле да једу, да се забављају Она је стајала још увек пред сликом. Плакала је... Он ју је заволео због ових суза. Он је волео све на њој, њене руке, које су биле дугачке и танке, њене грахорасте очи, које у гњеву или одушевљењу постану црне, њене груди, њено витко тело. Он је љубио мане, мале недостатке њене спољашњости, које су разрушавале савршенство женске лепоте, ове боре међу обрвама, које се навуку кад се она замисли или кад је врло пажљива, њена уста, која су била повећа, врло црвена и вечито влажна. Он ју је љубио свом душом својом. Љубио ју је својим очима, својим чулима, својим живцима, који утрну, замукну, кад дођу у њену близину..... Он ју је љубио.

Она му не рече ништа.

Он јој је говорио о мукама његове љубави, да је он силне дане пропустио не радећи, у нервозном немиру. Њен глас, њене речи вечито су му биле у ушима, њена прилика, њен изглед вечито му је лебдио пред очима. Причао јој је он једном причу о несрећној љубави. Она га је саслушала па онда рече: »Тако сте зар јако ви љубили!« У њеном гласу је било дирљивости и чежње: »Тако мало има људи, који љубе!«

Ето, тих се речи он вечито сећао. Али она ће моћи љубити. Говорио јој је о блаженству међусобне љубави. О двострукој радости њихових душа. Њена је душа тако лепа! Он је љубио њу, ову лепу, благу и мало сетну душу, коју је он потпуно разумео.

Она још увек не рече ништа.

Сад отпоче он да тугује. Говорио је о грозници у својој крви, о ноћима, које је провео у бесаници. Између њега и целог света ставила се она. Он јој је говорио о привиђењима, како му се чинило, да му она лежи у наручју и да му говори слатке речи. Па кад се отргне из слатких сањарија и погледа празне руке, он се гади, да њима додирује предмете око себе.

Понекад га је морила љубомора. Он ју је испитивао, њу, њену душу. Он ју је патио. Он ју је гањао, тукао. Лежао је читаве дане у соби са ватром у глави. Време му је пролазило лагано. Он је покушавао и да је заборави. Али у свима његовим изгредима пратила га је она, чиста и светла. И он дође кући, смрвљен од кајања и стида. Често је помишљао, најбоље ће би бити, да учини краја своме животу. Гнушао се живота. Па шта и да ради у њему? Да стиче славе? Да новаца заслужује? Али он је хтео њу. Без ње му је цео свет и живот пакао.

Он се стаде жестити. Поче да јој прети. Она се мора одазвати њему. Он је знао врло добро, да се она другима одазвала, да је она била срећна. Он замуца. Он се збуни. Она мора имати милосрђа према њему. Њему, који је њу тако јако, тако силно, млађано, пожудно љубио.

Затим постаде суров. Он ће њу убити. Он ће и себе убити. Он неће допустити, да њу неко други додирне. Из пакла ће изнаћи средства, да то не допусти. Он је мрзио све, које је она љубила. Он је мрзио људе и живот. Он је мрзио и саму љубав.

»Погледај ме!« викну. »Ја сам полудио. Ја те љубим. Ја ћу полудити.«

Он ће све учинити. Он ће чекати. Само да сме бити у њеној близини. Да је види с времена на време. Међу странцима. На улици. Само да јој сме писати. Она му не мора одговарати. Само да му дозволи да јој пише. Понекад да на њега мисли. Да га не мрзи, да га не презире. Једног дана ће он умрети. Она ће бити, можда, мало тужна, кад он умре. Али он је био увек тужан — клонуо, сломљен човек.

Све је он то говорио и целом спољашњошћу својом. Сав се био при томе променуо. Очи су му биле упале. Љуљао се као болестан или

моћи ћемо их много помоћи и загладити погрешку из половине прошлога века. Русија жели, а то би било корисно и по саму Угарску, да Угарска буде непробојни бедем противу таласа германизације. „Drang nach Osten“ има да се разбије о мађарску културу. Али зато Угарска треба да има и савезнике у Словенима, који ће јој помоћи да се таласи германизације разбијају. Ако Мађари хоће да униште словенске народности, то ће од њих створити отпорни елеменат противу себе. А у тој културној борби, која може бити огорчена, само ће Немци извући највише користи. Онај ко то не види болује од шовинистичког слепила. Мађари треба да увиде да у солидарности са словенским интересима лежи успех њихове бујне и напредне краљевине. Русија би желела да мађарски прваци и државници увиде и да се убеде да Угарска не треба да зајми и имитира аустриску политику непријатељства према Словенима.

На завршетку ми пружи руку и рече:

— Молим вас, доставите ово ако можете у које угарске новине, јер ово што вам ја кажем мишљење је свих руских меродавних фактора а и целе руске штампе.

И ја вама ово јављам, а ви радите шта знате. М.

Нови Сад, 1. јула.

Дакле Змај баш њихов? И баш зеле „Браниковци“: „Наш је био Змај педесет година, а на част радикалима Змај, док је био у болести“. Та лепо је, лепо од вас, господо браниковачка, ви би хтели „Змаја“, ми то знамо, али — **Змај није хтео вас**. Својом последњом изјавом пред самрт жигосао вас је до века. И како рекосте, баш ваш, па за педесет година? Ко има све можђане у глави, знаде, да чика-Јова Змај није никад био Браниковац и да „Браник“ и „Браникова“ странка не траје педесет година, већ животари неких 20 година, а 20 нису 50. Змај је био члан Милетићеве народне странке, а не браниковачке, а кад је Милетићева странка нашла продужење своје у још напреднијој странци: радикалној, Змај се њој приљубио, а као њен члан и умр'о. И сад залуд друго нешто тврдити и говорити. Да ви господо око „Браника“, патите од уображења до лудила, знате и сами, па вам се паметан свет чуди, што се не лечите. Ал' биће кан'да доцкан па сте — **алалили**. ?

Писмо из Србије.

Београд, 26. јулија.

У ове летње дана, када све јури на село, да се разоноди, када се мало имућнији свет разиђе по бањама, када наиђе време у коме овлада скоро општи застој у трговини и у политици изгледа да нема ништа ново. Па ипак се нађе, јер што мештанима и није ново, странца то занима, особито ако није видео то код своје куће.

Тако и ја кад стигох овамо, школе већ све празне; наступиште дани школскога одмора и многа деца, се разиђоше по родбини, да се у слободној природи надишу свежа ваздуха и здрава (или опорављења) врате и опет и наставе свој посао после два месеца....

А шта ће да буде са сиротињском децом, која и надаље треба да остану по мрачним и влажним становима, која су од рођења већ слаба и кржљава, која нису здрава!

За њих се побринуло овдашње вредно „друштво за чување народног здравља“. У дивном топчидерском парку (у кошутњаку) доготовљене су бараке за сиротињску децу. За сада ће их бити тамо до 50 а свако (које може) плаћаће пола динара (круне) дневно, те ће осим стана и хране имати и стручан надзор: Лекарски и учитељски. То је за децу склониште од непогоде, стан за учитељицу и кухиња и већ што треба, а та сирота, кржљава и болешљива деца биће подворена и послужена. Сва удобност, која им се могла пружити, удешена је и мисли се, да ће се, ако се и не узмогну сасвим излечити, оно бар опоравити, да неће морати завидети другој, сретнијој деци, и вратиће се у школу с уверењем, да има још добрих људи, који се брину и за сиротињу...

Просторије саме зграде, која је намењена деци, врло су видне и светле Намештај је скроман али удобан. Просторије где се једе удешене су, а што је најлепше, удешена су и игралишта: за лоптање, за крокет, и уопште за све врсте дечијих игара, тако, да дечица ни у чему не оскудевају. Под сеновитим, стогодишњим дрвећем удешено је, да се причврсте мреже за спавање (Hengematte), а деца имају удешене и дугачке столице за склапање, у којима се може седити, лежати и које се могу (за сасвим слабу децу) гурати На тај начин ће деца имати и своју удобност одмор и отпочинак у самом том заводу, а кући ће одилазити и долазити од куће нарочитим трамвајем, уз малу, незнатну наплату или бадава. Ово је почетак. Наравно, и ако је одређено да се до конца октобра ове године у партијама по педесет, приме и „проведу“ 150—200 деце ипак ће то бити мало и за сам Београд, али се одбор нада, кад ове године покаже успеха, да ће се та установа у Београду проширити и да ће наћи и у целој Србији толико одзива, да ће се завести на много места. Ово је поклон „друштва за чување здравља“ сиротој кржљавој деци, у славу стогодишњице устанка. Јуче је завод посетио крањ а отвориће се на Кузму и Дамјана

Што је пак понајлепше, цео намештај, дрвенарију и браварски посао, израдиле су радионице — „дома за сироту и напуштену децу“.

Кад сам то чуо, одох да видим и ту установу, и мило ми беше кад видех на месту до стотине (које мушке које женске деце) без оца и мајке, нађене на улици, које је зла судба већ гурила била у стрампутицу и који већ беху на путу, да потпуно морално пропадну! И добри их се људи примише и латише се, да их изведу на чистину!

Поред школске обуке, та деца раде башту, уче занате (столарски, браварски, четкарски, књиговезачки), а у њихове радионице долазе на науку и деца из завода за глуво-неме.

Лепа зграда за становање, лепа башта, видне и светле собе за спавање, школске собе, трапезарије, кухиња, купаоница — — свуда приморан ред и чистота.

Данас пак, (када сам отишао да посетим завод) необична је журба. Устрчало се све. Риба се, чисти спрема. На моје питање рече ми гђа управница: „Имамо у кући сватове, зато је то тако — испрошена нам је једна питомица!“... Та девојка се удаје за једног од питомаца, добиће од завода намештај за собу и кухињу (израђено у заводским радионицама), све што је требало сашити и оплести, она је урадила (уз припомоћ других девојчица) а сем тога, добиће из заводског фонда 100 динара (круна). И тако ће се створити уједно и једна нова српска породица, чија деца

пијан. Мораде сести у наслоњачу да се одржи.

И још једном, у сред своје невоље, у сузама, које су га гушиле, нађе он слатке речи, прави слапој живота и среће. Њих двоје. У једној вили на мору. Око њих цвеће, руже, љубичице. Развалине. Лепоте. Они проводе ноћи једно другом у наручју.

»У лепоти. А кад ти буде доста, ја ћу умрети. Само неколико недеља. Само преко једног пролећа! Ја бих онда тако радо и вољно умро. Тако је лепо умрети у сред среће!«

Она још увек само слуша. Ни речице није рекла.

Ту је он дограби. Ухвати је сурово, свом снагом својих младих, снажних мишића. Његов дах јој сагоре лице. Као ватрене змије сиктале су његове речи између зуба: — Ти — ти — ти мораш бити моја. Ти мораш. Ја то хоћу. Ја хоћу . . . — Проклета жено! Ја ћу те сву искрхати. Ја ћу те изломити...«

»Ах,« уздахну. »Ја те вређам. Ја те се дотичем, а ти си чиста, ти си светиња. Ја сам најнижи од свију људи!«

»Не мораш бити моја. Не мораш. Ја ћу и сам себе мрзити и презирати. Ја ћу се најзад убити. Ја те љубим...«

И он понови малаксало: »Ја те љубим... ја те љубим...«

Сад она проговори полако и чврсто. Паметна зрела жена овом младом, дрском и несрећном љубавнику.

»Ја имам тридесет и осам година. То не кажем сваком. Али вама кажем. Ви имате двадесет и четир. Могла бих вам бити скоро мати. Али сам бар велика, разборита, старија сестра. Била сам већ удата. Љубила сам, много сам љубила. Била сам срећна и врло несрећна. Више нећу љубити. То је крај, то је последње, то је старост.«

Он ју је гледао збуњено, не разумевајући њене речи. Црвене очи су му дивље севале.

»Јест, то је истина,« рече она осмејкујући се. »Тридесет и осам година, мој пријатељу. Тридесет и осам. То је много за једну жену. То значи старост.«

»Тридесет и осам.« Она је понављала то као неку заклетву. «А сад одлазите! Љубите! Љубите младо, лепо, ватрено девојче. О, ви ћете још тако много љубити! И много ћете створити! Млад, ватрен, талентиран младић! Одлазите, одлазите сада. Морам да идем једној пријатељици која ме очекује. А имам и посла, много посла.

Он пође. Љуљао се, али ипак изађе. Дохвати шешир. Узео га је у руку, но заборави да га метне на главу. Тако је ишао или боље скотрљао се са степеница. Тако је изашао на улицу и нестаде га, са његовом косом, која му је пала по челу и дивним очима у врелом лицу.

Она уђе у спаваћу собу. На сред собе, онако још у јутарњој хаљини, застаде па погледа у огледало.

Видела је сваку борицу. Видела је хиљаде малих, ситних борица на челу. То јасне знаке њених година, њених болова и њене радости.

Она је видела све то сасвим јасно. Гледала је у то без страха и без бриге, као у ствари, које јесу и о којима се не може сумњати. Она је знала, да ће он живети, да је то све био само занос, излив душе, који ће се сам од себе утајити у другој околини, под новим утисцимма. Она је знала, да је то била његова младост, која је љубила. И сама је љубав његова била младост, пролазна, издајничка.

Све је то био један сан, кога је разрушило једно јутро, једна зора. Прави живот ће његов бити рад, успех, слава.

Све је то она сама себи казала. Она је знала то. Имала је тридесет и осам година и била је паметна жена, која је живот познавала.

Она клону у наслоњачу. И заплака се. Оплакивала је сан, који није ништа и који се неће више повратити, слатке речи, сурово насиље, бесмисао и лудост, болове и смрт, смрт живота, који није ништа био, него стално умирање жудњу за стварима, које не постоје, које се расплину под руком, чим их ова додирне... Све то, ништавно, лудо, варљиво, измишљено...

Она је оплакивала љубав.

Превео: И.

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба икад и било!

неће бити напуштена, а неће бити ни сирота — јер ће имати за оца и мајку вредне и просвећене људе!

Ни овај завод није довољан за Србију, али, долазе већ и распитују се; хоће већ на више места да оснивају за т. зв. „општинску децу“. У томе заводу су одгајана и на пут изведена и деца чувене „хајдучице“ Миле, кад им је над матером извршена смртна казна. Деца су изучила (столарски) занат и сад су честити људи!.. Да, „љуби ближњега свога као сам себе“ — то је мотив који је руководио покретаче ове, заиста човекољубиве установе. Кад већ има несретне децу — треба их изводити бар на пут.

Гледао сам сличне заводе на другим местима. Има таки завод и у Петрињи, али је онај за децу која су већ скривила — Овај је завод да чува децу и да их поучи, да не зађу на странпутицу!

И кад остависмо (ја и мој пратилац) и овај завод, почесмо разговарати: Видиш, рече ми он, онде, где је било намењено и скоро да се створи карташница, да беспослени богаташи из целог света долазе, „терају кера“, картају се и шире разврат — дигнут је дечији летњиковац...

... Знам шта хоћеш да кажеш: а наши српски манастири у Фрушкој Гори, који су баш намењени за опоравлање ослабљених и болних, за склониште немоћних — тамо се „тера кера“, тамо су карташнице и шири се разврат... Али, кад би се хтело, како би се лепо могло удесити. С мало добре воље, могло би се удесити овако што, као ова два завода!...

И тек што остависмо завод за „сироту и напуштену децу“ — указа нам се величанствена зграда „Стеван Дечански“ — зграда за интернат и школу за слепе и глуво неме. Но о томе ћу вам писати други пут.

Баш кад ово писмо завршиx, чуо сам, да је умро Јован Докић, директор I. Београдске гимназије, некадањи управник народног позоришта, а брат пок. Дра Лазе Докића, некадањег учитеља бив. краља Александра.

П. П У Србију сам прешао с пасошем, који ми је у Земуну прегледан. У Београду ми га није тражио нико, а на питање, хоће ли ми требати кад се будем враћао — рекоше „не“. У Земуну ме пак нарочито упозорише, да ће ми требати, кад се будем враћао. — „Као обично“ рече ми погранични стражар „јер ми још немамо наредбу да се не тражи“.

Сремац.

Политички преглед.

Угарски државни сабор. У седници од јуче, среде, и опет се тешком муком искупио довољан број посланика, да би се могло правомоћно расправљати и решавати. Док је Тиса био у сабору, седели су тамо и владини посланици, ал' како Тиса оде, одоше многи и од владиних посланика, те се седница морала прекидати. — На дневну реду беше расправљање о цивилној листи краљевој. **Барабаш и Сатмари** дуго и оштро говоре против повишења листе и против претеране лојалности владине странке, која лојалност прелази већ у ропску послушност (сервилност). — На крају је поднео две интерпелације посланик Аврел Влад (Румун). У првој пита министра финансија, зна ли, како управник фабрика гвожђа у Вајдахуњаду под претњом, да ће бити отпуштени, забрањује фабричким радницима ступање у тамошње румунско певачко друштво, те тиме напада на слободу радника. И шта мисли министар чинити, ако му је ова ствар позната! — У другој пита министра унутрашњих послова, да ли су му познате незаконитости око склапања бирачке листе у ердељским изборним срезовима? И ако су, шта мисли чинити? — Влад није за сад добио одговора ни на једну своју интерпелацију.

Прорачун државни за 1905 годину. Још није свршено у сабору ни са прорачуном за 1904., а влада се жури да склопи прорачун за 1905. Журба та у појединим министарствима даје повода да се мисли, да влада намерава нови прорачун изнети пред сабор већ у јесењој сесији, како би после целу 1905. годину посветила многим важним народно-привредним, управним и правним предлозима. Министарски савет ће нов прорачун да узме у претрес већ у почетку августа, те ће после тог истог месеца да га поднесе краљу на предсанкцију.

И опет сметње у расправљању о трговинским уговорима с Италијом. Преговори аустро угарских изасланика с талијанским повереницима, што се тиче обновљења трговинских уговора, поново су запели и преговарања су одложена за неколико дана И како аустријски и угарски изасланици морају бити почетком августа у Дражђанима, да с немачким повереницима продуже преговоре, то ће и опет наступити потреба привремености. Мисли се, да ће та привременост трајати 4 до 6 недеља.

Француска. Борба Француске са папом скоро ће се завршити. Она страшна сила, која је вековима дизала и обарала цареве и краљеве, рушила престоле, водила народе на кланицу — ето је изнемогла. Француска је одазвала свог посланика од папе, а папа је одредио, да француски епископи морају дати оставке, напустити своје дијецезе и доћи у Рим. Међутим је француско министарство наредило: да француски епископи морају остати на своме месту, јер су они чиновници француске државе и у смислу конкордата (уговора Француске државе с папом), не располаже њима папа него тек у споразуму са државном власти. — Калуђерске и калуђеричке школе се затварају и прелазе у државне руке, а она нада, на коју су се ослањали, да ће их народ помоћи и устати у одбрану тих школа — изјаловила се Енергичан поступак Комбовог министарства одушевљено помаже народ и сад је на реду, да се ове године затвори две хиљаде три стотине и деведесет и осам школа, а остаје још једва једна хиљада. И њихова је судбина запечаћена. — Међу тим разним махинацијама и неким писмима без потписа, пробано је са калуђерске стране да оборе министарство и надали су се, да ће, ако га оборе, доћи друго, под којим ће се какогод моћи изиграти закон о школама. Изнета су писма, по којима је председник министарства Комб преко свога сина требао примити више милијона од картхаузијских калуђера, да застане у укидању школа. Истрага је спроведена и према њезином исходу, Комб је у народној скупштини (парламенту) добио поверење остао и надаље на свом месту, да с истом вољом и снагом настави и изведе започети посао.

Француска и Ватикан. Из Париза јављају, да је Ватикан — на осам дана после опозивања француског посланика при ватикану, заповедио, да више француских бискупа одма траже свој отпуст а бискупи су известили о томе француског председника министарства и министра просвете, који су им рекли, да нунцијус у Паризу, није поднео против њих никакву тужбу и да они као чиновници француске републике без њена пристанка не могу располагати својим положајима. А председник министарства је Ватикану у једној оштрој ноти приметио, да од државе и цркве заједнички постављени бискупи, могу се скинути само заједничком одлуком. Али и не хајући за ту ноту, кадринал државни секретар је поменуте бискупе позвао, да за 14 дана дођу у Рим и предаду своје оставке, јер ће се иначе лишити свег бискупског достојанства свог. Председник министарства је пак поново изјавио, да је он забранио бискупима, да напуштају своју дијецезу. А и бискупи нису ради да се упрегну у јарам конгрегације и да се огреше о државни закон.

Ратна спрема Италије. На заповест краљеву поднели су: војни и министар поморске војске подробне извештаје о ратној спреми Италије. По тим извештајима има у арсеналима милион сасвим нових пушака, што је доста за наоружање редовне и покрајинске војске. Осим тога има још 440 000 Ветерли и 800.000 Мартинки пушака. Барута има толико, да би милион војника имали га доста у рату, који би трајао 24 месеца. Слично је и код марине. Али што се тиче коморе и шатора, ту треба доста да се попуни. За случај мобилизације има по станицама размештено 180.000 тона угља.

Руско-јапански рат.

Из силних вести које јављају о кретању једне и друге непријатељске војске, врло је тешко испоставити праву истину. А то је тим теже, што се врло многа места, која се спомињу у тим извештајима, не могу наћи ни на једној мапи. Сигурно је само то, да се Јапанци кренули из Кајпинга према Дашичао, где се такођер налази мало руске војске, а још мање топова. Изгледа по свему, да Куропаткин хоће да се огледа први пут код Лиаојанга. Руска војска се и повлачи у том правцу, но пречи непријатељу брзо напредовање на сваком згодном месту и наноси му грдних рана. Тако су у незнатној борби код Шанкунтаја, Јапанци изгубили 800 људи. Заиста велика жртва, и Јапанци добро раде што то не износе.

Око Порт-Артура воде се такођер крваве борбе. Из извештаја види се, да Јапанци упорно покушавају, да напред пођу и да сваку стопу земље плаћају огромним жртвама. Види се даље и то, да се руска посада добро држи, и да уме да употреби сваку згодну прилику, да непријатељу нанесе штете. И флота пот-артурска живо ради. Судећи по свему још је рано говорити о паду Порт-Артура и о том ће моћи бити речи тек кад Јапанци разместе своје тешке опсадне топове и отворе борбу из њих. Тек ће тад доћи до праве и крваве борбе.

Борба око Порт-Артура.

Руско брзојавно звање јавља из Мукдена да је руски генерал Фок напао десно крило јапанске војске, која опседава Порт-Артур и да ју је истерао из њених позиција. Руски стрелци продрли су све до Наигалина. Јапанци искрцавају војску код Сиаобиндао. У Порт-Артуру влада чврсто убеђење, да ће се град одржати.

Из Мукдена је даље стигла и друга вест, да су Јапанци ноћу у очи уторника учинили напад на спољна утврђења порт-артурска, но да нису успели и да су се морали повући претрпевши велике губитке.

Из Токија јављају о битци на мору код Порт-Артура ово: У суботу у јутру руске крстарице: „Бајан“, „Дијана“, „Палада“ и „Новик“, праћене од две топовњаче и седам контра торпедњача, напустиле су порт-артурско пристаниште. Пред њима је пловило више других бродова, којима је био задатак да уклоне мине После подне кад се уставише на једној тачци између Сензикакуа и Лингвантона напала их је јапанска торпедњачка флотила и дошла је у борбу са „Бајаном“. У четир сата после подне вратили се руски бродови натраг у пристаниште. Того још вели, како јапански бродови нису том приликом претрпели никакве озледе.

У другом свом извештају јавља Того, да су се јапанске торпедњаче у поноћ уочи понедељника приближиле улазу у потр-артурско пристаниште и да су напали на једну руску стражарну лађу сличну „Диани“. Исход борбе да није познат, али Јапанци нису имали штете.

Догађаји у Манџурији.

У Лондон је стигла из Курокијевог главног логора ова вест: Руси су ненадно почели живо да раде против нашег десног крила. Јавља се да је једно јако одељење њихово посело све висове с оне стране кланца Мотијен и да му стижу појачања из околине Сајмачија Кретање њихово штити јака коњица. Мисли се, да ове демонстрације имају други смер, можда да заштите повлачење Куропаткиново у Лиао-

јанг. Држи се, да до озбиљне борбе неће доћи, док Јапанци не стигну до Лиаојанга

Из Ниучванга је стигла у Лондон вест, да су Јапанци у Кајпингу оставили једно мање оделење а главна сила друге војске да продире према Сунгкиатијену. Јапанске предстраже су већ само десет миља удаљене од Дашичаоа, где је 11 хиљада руских војника са врло мало топова. Пут ка жељезници затворен је рововима и мрежом од жица.

„Дели Мељ“-ев извештач дознао је од једног руског штабног официра, да ће тек код Лиаојанга доћи до праве борбе. Јужно од Карбина стоје 1. 2. и 3. сибирска војска и 10 европска војска; 17. је на путу у главни логор. Јапанци су у борби код Шанкунтаја изгубили 800 људи.

Вести из места и са стране.

Парастос Змају у Белој Цркви.

Пишу нам из Беле Цркве: „У недељу 27. о. м., после св. литургије, одржасмо парастос великом Змају. Црква је била пуна побожна света, а све српске установе, биле су у потпуном броју: српска прав. црквена општина, читаоница, певачко друштво са заставом, које је својим складним појањем одговарало на јектенија занатлијска задруга и школска деца. Кољиво за парастос, спремила је српска женска добротворна задруга. На парастосу, служио је прота Цијук, капелан Болгарић и админист. парохије у Вацу, Дим. Курјаков. — После црк. обреда, одосмо у читаоницу на свечану седницу, коју је отворио читаонички председник Мита Јовановић, правник Васа Путник у лепом и смишљеном говору је изнео рад и значај великог Србина Змаја, а правник Јоца Путник декламовао „Песму о песми“. После тога се разиђосмо с утехом у души, да и ми од своје стране учинисмо, што бесмо дужни као Срби и Хришћани дичној успомени Чика-Јовиној“.

У место венца на одар пок. Змају.

Новосадско занатлијско певачко друштво „Невен“, приложило је новинарском удружењу „Змају“ 20 К уместо венца на одар пок. Чика-Јове.

Петров-дан у Србији.

Прекјуче је прослављен у целој Србији Петровдан, као рођен-дан краља Петра. Тај дан је навршио, краљ, 60 година У званичним новинама, изашли су краљевски укази, у којима се намештају и унапређују многи чиновници, официри и чланови српског заступства у страним државама.

Атентати на источне железнице.

У исто време, кад је бачен у ваздух код Дедеагача железнички мост, којом приликом су искочили из шина локомотива и 7 вагона, сударила су се два воза код Аматова на линији Солун-Скопље. Један од војника је рањен тешко, а један кондуктер лако. А један железнички чувар нашао је близу Аматова на шинама 10 кила динамита са фитиљом. Због тога је железничка управа прекјуче обуставила ноћњи саобраћај на линији Солун-Скопље. Влада је предузела потребне мере, да отклони атентате на железнице у Европској Турској.

Конгрес српских и хрватских пчелара.

Идуће године ће „Хрватско славонско пчеларско друштво“ у Осеку приредити пчеларску изложбу а трећи конгрес хрватских и српских пчелара који је требао бити у Осеку, одржаће се у Земуну дана 13. (25) августа о. г. у градској дворани у 9 сати до подне. Конгресу ће председавати познати српски пчелар проф. Јован Живановић из Ср. Карловаца. I. део конгреса је (према правилима) чисто званичан, а за II. део јављена су ова предавања: 1. Јован Живановић из Ср. Карловаца: Инстинкат и интелигенција у пчела. 2. Поп-Ђорђе Коларовић из Вел. Радиваца: О изједначењу кошница. 3. Квирин Броз из Загреба: Трулеж легла. 4. Мато Вохалски из Хрковаца: На што је пчелару пазити при помножавању пчелаца. Кад конгрес заврши свој дневни ред поћи ће сви чланови заједно у Београд, да се прођу и да га разгледе.

Из последњих дана Змајевих.

Румско српско певачко друштво кад је последњи пут било код чика-Јове Змаја, после поздрава друштвеног председника др. Диме, покојни чика-Јова, онако слаб, а ганут и узбуђен веома нам се обрадовао и топло захвалио. За тим је сео у наслоњачу, а ми, синови и кћери српскога народа, ступисмо један по један и целивасмо десницу српског великана. И ако смо уверени били, да је чика-Јови тешко, ипак је сваки за част сматрао, да се са чика-Јовом поздрави.

Међу присутнима била је и једна девојчица од 4 године. Чика-Јова је обема рукама ухватио ручицу те мале Српкиње, питао је чија је и како се зове? Мала Олга (тако се зове девојчица), одговорила је на сва питања, а чика-Јова, тешко те је помишљао, да је мала најсретнија од свију својих другарица — јер чика Јове данас више нема, а њој остаде лепа успомена догод је жива. *Румљанин*

Парастос Змају.

Читаоница у Бару (у Црној Гори), одржала је парастос чика-Јови Змају, и о томе известила брата му, Корнела Јовановића, овим брзојавом: „Друштво српске барске читаонице, данас држало парастос за покој душе великог Змаја и изјављује своје саучешће у свесрпској великој жалости, а великом Змају кличе: „Слава!“ — Управа“.

Кратке вести.

— Демократска странка у Сан Лују истакла је као кандидата за председника републике суца Паркера.

— При једном накнадном посланичком избору у Паризу, добио је један владин кандидат 385, владин противник 380, а социјалистички кандидат 688 гласова.

— Новим орденом Карађорђева Звезда биће одликовани сви они посланици, који су били у скупштини при избору краља Петра. А тако исто и сви чланови тадашње привремене владе.

— Српска влада не намерава за сад установити српско посланство на Цетињу.

У септембру ће се приредити у Београду југословенска уметничка изложба, на којој ће се изложити радови југословенских уметника и уметничко занатских израда.

У арадској жупанији су убијени прошле седмице од грома њих четворо и то отац, син и кћи од једне породице и једна жена од друге породице.

— Краљ Фрања Јосиф је на предлог председника министарства, разрешио епископа Лукијана Богдановића од администраторства у Темишварској дијецези.

-- Бугарски кнез Фердинанд на путу свом у Маријенбад, застао је у понедељак у Београду, али није излазио из кола. Кнеза су дочекали неки од виших чиновника.

— У Нуздорфу (крај Беча) срушила се кућа, коју су тек подигли били и убила и ранила многе раднике.

— У француској престоници је ужасна топлота од 32 степена. Тринаест људи су добили убој од сунца и од тих је осморица умрло.

— Никола Николајевић Обручев, један од најбољих руских ђенерала умр'о је.

— У Гедингену (Ческа) било је велика немира Чеха против Немаца. Чеси су полупали прозоре на варошкој кући.

— Министар просвете Беревици наредио је, да се у многим државним препарандијама држе предавања од 11.—30. јулија и то против алкохола.

Брзојави „Застави“.

Стигли 1. јула.

Руско-јапански рат.

Петроград. Генералштаб јавља: **Јапанци су предузели ноћни напад на Порт-Артур. Одбијени су са ужасним губитцима Број губитка је грдан наводи се на 30.000.**

Петроград. Јапанци су при продирању на Кајпинг претрпели велике губитке. Борбе предстража трају још увек.

Чифу. Пред Порт-Артуром дошло је до борбе. Јапанци су изгубли 2800 људи. Јапанци се морали повући. Тврди се, да је порт-артурска флота са портартурском посадом извела победоносан испад.

Чифу. Јапанске уходе виђене су 6 миља јужно од Ниучванга. Оку јури у брзим маршевима између Ниучванга и Дашичао са 50.000 људи.

Угарски сабор.

Будимпешта. Данас је настављена расправа о прорачуну. Од опозиције говоре против прорачунског предлога Дојонисије Шебеш и Андрија Варшаи.

† Павле Кригер.

Кларенс. (Швајцарска). Бивши председник бурске трансвалске републике, Павле Кригер, ноћас умро.

Трговина.

НОВИ САД, 1. јула 1904. г. — Пшеница прве каквоће нова 8·40——— ф. Пшеница средња 8 ф. 20—30— н. Пшеница лакша роба 8 ф. ——— Наполица. Јечам нови 5·30—40 ф. Зоб 5·10—20 ф. до — ф. Кукуруз у зрну 5—10 ф. ———. ф. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 66 фор. Сланина сува 68 фор. дебела паљена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	42—43 нов.	живе
„ средњи . . .	40—41 нов.	мере
„ лаки . . .	38—39 нов.	
Теоци .	35—36 нов. по кили	
Јагњци	7—14 фор. по пару	
Овци .	——— фор. по пару.	

*

БУДИМПЕШТА, 13. јула 1904. г. — Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 52.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 9·——9·80—— бачка 76—78 кила 9·——9·60 банатска 75—79 кила 8·90—9·40; сремска 74—78 кила 8.70—9·20 на три месеца унапред. — Стара раж 6·40—6·50. Јечам 5·90—6·30. — Зоб (овас) 5·90——6·50. Стари кукуруз 5·40—5·50———; нови паритет Будимпешта без гаранције ———·—; за Штајнбрух —— до —— — Ситна проја ——. — Банатска репица 9·60—9·75, аb штације ———·— — К пусара 10·—10.25 —— Лаћено семе —·——; кудељно семе —·——. — Нова луцерка детелина —·— ; црвена —·——.

Пшеница за октобар 1904. 9·20—9·21. Раж за октобар 6·81—6·82. Зоб за октобар 6·62—6·63. Кукуруз за мај 1905. 5·84—5·90, за август 5·53—5·56. Репица (Купусара) за август 10·30—10·40.

Правац (тенденција): Ефективна пшеница лошија 5, а финија 10 потура скупља.

Термини по закључку берзе у ½5 сати после подне

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

Стечај.

Ради попуњења упражњеног маста

КЊИГОВОЂЕ

код варјашке Српске Штедионице овим се отвара стечај са платом од **1000 круна годишње.**

Срби, који желе ово место получити, имају своје — са документима о свршеној трговачкој школи, као и о досадањем месту службовања — снабдевене молбенице потписаном управитељу поднети најдаље до 19. јула (1. августа).

Компетенти морају бити вешти дуплом књиговодству и биланси, а осим српског перфектни и у мађарском језику; служба се има наступити 8. (21) августа.

Из седнице управног одбора у Варјашу 24. јуна (7. јула) 1904. год.

Младен Ћирићан,
управитељ
Варјашке Српске Штедионице.

622 1—3

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

Лазара М. Јанковића

у Тителу,

потребује једног старијег и једног млађег помоћника. Потребно је српски, мађарски и немачки језик.

Ступити могу одма ил кроз месец дана.

554 1—3

Продаја куће!

Имам у Доњој Тузли (Босна:) 3 зидане куће са великим зградама у Јалској улици; даље 4 зидане куће са зградама и великом Баштом, у којој су хиљаду дебала шљива посађени у Коњаничкој улици по врло умереној цени на продају.

Купци могу опширније о продаји код мог управитеља госп. **Гавре Марковића,** трговца у Доњој Тузли дознати.

Јован Михалек, адвокат
Zolyom (Altsohl).

620 1—1

ДВА ВЈЕШТА ТРГОВАЧКА ПОМОЋНИКА

20 до 25 година стара, помодне и мануфактурне струке могу добити трајно намјештење код тврдке:

Маловић и Равникар,
у Карловцу, (Karstadt).

617 1—3

Наши добротвори и штеточине.

Отровне змије, слепић, (ужак) и крастава жаба.

Често наши земљорадници, радећи своје тежачке послове у пољу, настрадају од уједа змијина, те многи и главом плате. Није на одмет знати што о овим опасним непријатељима како би се од њих умели што боље чувати, или како би се од отровног уједа њихова могли спасти.

Најбољи знак по коме можемо распознати отровну змију, и разликовати је од неотровне, јесте њена опасна направа за смештање отрова, што ју она има у устима. Уста су јој необично велика и могу се разјапити много више него ли што то бива у неотровних змија. Поред обичних, ситних зубића у вилицама, који им служе за придржавање лова, они имају у горњој вилици по два кратка, искривљена и врло покретљива, шупља зуба; мишићи који их покрећу тако могу њима руковати, да се они увек посуврате уназад кад се уста затворе; кад се уста отворе, они дођу скоро у управан положај са горњом вилицом. Ова је особина врло важна пошто, према оваквом њиховом распореду, змија теже уједа онај део тела који је округластог облика као што су: рука и нога; она радије напада уже и пљоснатије делове као што су: шака или стопала, или још прегрсте на њима.

Механизам справе за отров врло је прост. Испод и иза очију налази се по једна жлезда од које према основи кривог зуба води по један канал, који је с почетка шири, па ово проширење служи као магацин, у којему је смештена извесна количина отрова; овај канал пролази и кроз сам зуб, који је изнутра скроз шупаљ, тако да се та шупљина у зубу све више сужава, пошто је и сам зуб при врху зашиљен и оштар кад игла. Кад хоће да уједе змија се упола издигне и избаци главу и врат у напред, брзо као стрела. У тренутку када уједе, мишић што је у вези са жлездом, притегне магацин, те тај притисак учини да извесна количина смртоносног отрова појури из њега кроз канал и шупљину зуба, из зуба у рану, која није већа него што би био убод врхом игленим. Отровна течност, која по изгледу личи на бистру пљувачку, има накисео укус и слаб, нешто одвратан мирис, а кад се осуши оставља на белом рубљу жућкасту мрљу.

Утврђена је истина, да змијин отров, који у повољним приликама за свој утицај, производи чисто растављање крви као што чине и многи други отрови, трује само онда кад се непосредно са крвљу помеша. Ако га ставимо на језик, он неће имати никаквог утицаја ни рђавих последица. У желуцу се он раствара не изазивајући ни најмањег шкодљивог утицаја на наш организам, ако га попијемо.

Ну радња је отрова ужасна кад се он непосредно помеша са крвљу и утолико је утицај његов снажнији, уколико је змија већа, уколико га је више било смештено у магацину одводног канала, уколико је доба годишње топлије и уколико је човек више склон промени у крви услед загревања или умора. Обично, одмах после уједа, рана одмах заболи као и убод челином жаоком; затим наступи општа ослабелост мртвачка малаксалост, што повлачи за собом немогућност покретања, а што јасно већ показује да се отров распростр'о по већем делу крви услед чега ће наступити општа неосетљивост па и смрт. Опште знаке болести прати велика жеђ, што се после продужава проливом и повраћањем а завршава смрћу. Неки пут нагла грозница је у стању да пресече утицај отрова и спасе болесника од смрти.

Ово опште зло, проузроковано растављањем крви, прате често нарочити месни знаци. Уједени део тела веома се надме место уједено најпре поплави, за тим поцрни и напослетку отрули. Део тела, што је уједен, постане потпуно неосетљив.

После свега овога, било би у реду да се запитамо, па и да дамо упутства, по могућству, како нам се ваља бранити од ове напасти?

На првом месту треба избегавати прилику да нас змија може ујести, што није тако тешко, ако смо пажљиви. У нас има две отровне змије: камењарка и шарка. Камењарка не воли много да се креће и претпоставља нарочито каменита, сунчана и оцедна места. Ова обично бира за своје боравиште камените брежуљке, покривене раштрканим џбуновима, по којима се она сакрива или се, када сунце прежиже, рашири по угрејаном камену (присојкиња) и не крећући се с места на којему се наместила. Она нити гони нити бежи. Уједа само ако је нападамо, надражимо или изазовемо, што често бива и без нашег сазнања. На тај начин ова уједа само оне људе, који по таквим местима скупљају дрва, беру јагоде или друго какво биље. Чизме и утегнути тозлуци (обојци) доста добро заштићују ноге против отрова наших змија.

Често дебела чарапа довољно добро служи на то да већи део отрова не уђе у рану, те да и ова не постане смртоносном, а неки пут је учини и неопасном. Није рђаво носити собом увек у таквим приликама, и јачи штап. Један снажан ударац преко средине змијина тела на мах јој сломије кичменицу а учини је потпуно неопасном.

Шарка је нешто дебља од камењарке и има преко леђа једну изломљену црну пругу, по чему се даје лепо познати. И она воле сунчана места. Ну ипак, дешава се да неког уједе змија и усред траве при косидби или у житу при жетви, и да од уједа умре, што значи да га је отровна змија ујела. Овде може бити двојак случај: или је шарка залутала доле ниже или је ово била нарочита врста отровне змије, која по таквим местима борави. Може бити да у нас има још која отровна змија сем оне две, које смо напред поменули, каква је, по свој прилици она што се зове црнка или гравара. Има и један спољашњи знак по којему можемо приближно у напред познати да ли је змија отровна или не: у свих отровних је змија глава троугласта, док је у неотровних јајаста, а сем тога отровне змије имају на глави белегу као римско пет (V.)

Кад је неког задесила несрећа, да га змија уједе, треба се прво побринути, да се спречи мешавина отрова са осталом крви ван уједеног места. Ако при руци имате нож или какав јак трн, не мојте се устезати да рану увећате јачим усеком, те да пустите да отече извесна мања већа количина крви; боље је трпети и дубље одсецање меса, него ли пропасти од отрованог. Отицање крви, врши се на тај начин, што се рањени део тела пусти да виси, при чему се стално испира млаком водом, ако се до ње на брзу руку може доћи. Пере се и чисти у намери, да би се уклонило, уколико је могућно све што је од отрова у рану ушло. Ако ли се рањени део тела може принети устима или има поред рањеног још нека личност, треба одмах исисати крв и отров из ране, јер ствар за онога, који то чини није нимало опасна: треба имати само здраве десни, које неће да пусте крв при сисању. Треба имати здрава уста без и једне ранице па ће те без опасности по свој живот спасти својега ближњега. Није нимало саветно чинити ово кад су уста рањава или засечена, јер ће се тада отров, исисан из ране, помешати са крвљу онога, који га је исисавао.

За препоруку је подвезати уједени уд што чвршће изнад уједеног места како би се на том месту зауставио и спречио крвоток, те да се неби дало отрову, да се са осталом крви помеша. Обично се затрују крвни судови, што су на површини, те је лако те крвне судове, што су на површини тела стегнути платном или каквом другом тканином (па и ужетом), коју ћемо, у невољи и од свод одела оцепити, тако да се на тим местима крвоток јаким утезањем потпуно заустави; па и ако се ово не успе потпуно, ипак лагано и поступно, а не нагло, улажење отрова у крв је куд и камо неопасније, јер је тим и његов утицај много слабији.

Главно је, да што год се у овој прилици буде хтело предузимати, треба вршити брзо и без одлагања. Било да се цепа неки део својега одела и њим обавије рањени прст, било да се ножем исеца рањено место, или испече усијаним гвожђетом, било да се сиса и испљувава отров из ране, све то треба да не траје више од неколико секунада, пошто човечје срце тако брзо ради да ни за пун минут крв прструји кроз цело тело. Ако се и после ових мера покажу извесне лоше последице, ствар се мора предати лекару. У осталом, увек, после најпотребнијих мера, које смо могли у тренутку уједа предузети, треба и лекару отићи или га позвати, ако би се до њега могло брзо доћи.

»Тежак.«

Позив на претплату.

Са 1. јулом 1904. ступа „Застава“ у трећу **овогодишњу четврт.** „Застава“ излази на 6 страна, **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. — На сваки начин ћемо имати пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који такође на 6 страна излазе. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године 2 круне и 40 потура на један месец. **Новим претплатницима шиљаћемо лист до краја овог месеца бесплатно.**

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом

По решењу управе лист се **ником не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 12. јуна 1904.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Кленак - Шабац

За овогодишњу сезону

српских, сирових шљива,

за ракију и пекмез (трешене); за јело (бране, у корпама), посредује и експортира **уз најнижу стопу а уз прецизну кулантност.**

Аца Поповић,
525 8 - 10 Кленак.

ТРИ ШЕГРТА

потребујемо за нашу трговину шпецерија и деликатеса.

СТОЈАНОВИЋ и РАДОВАНОВИЋ
591 1—1 **у Новом Саду.**

НАМЕШТАЈЕ,

писаће столове, ормане за књиге, етажере, у свима стиловима држи увек на стоваришту и израђује по предложеним цртежима најјефтиније све у столарску струку спадајуће ствари

Јован Дудик, столар
Budapest, VII., Rózsa utcza 34.

Илустроване ценовнике ув 60 пот. у маркама разашиље франко. 447 34—

НОВА ПОМОДНА И МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЈОВАНОВИЋ И СРШКИЋ

У САРАЈЕВУ

треба солидног помоћника, вешта у послуживању и спремању излога, да зна српски и немачки језик.

Понуде се шаљу на **Dušan Srškić**
Wien IX. Währingerstrasse 50. III. St. Th. 19.
558 6—6

ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, КРАТКЕ И БЕЛЕ РОБЕ

ТРГОВИНА

СТАНКОВИЋА и ШЉИВОВАЧКОГ

у МИТРОВИЦИ

потребује 2 млађа помоћника, који могу одма ступити, они, који осим матерњег језика, још немачки и мађарски говоре, имају првенство. 615 1—3

ПРВА СРПСКА МЉЕКАРСКА ЗАДРУГА
513 У КОВАЧЕВЦУ 4—25
п. п. Нова Градишка (Славонија)
продаје разне **мљекарске производе** само поузећем.

ИНКАСАНТ.

За једну свјетску радњу тражи се млад господин који посједује у готовом малу кауцију, те може мјесто одмах наступити.

За адресу дознати код **администрације »Заставе«.** 621 1—3

ГОСТИОНИЦА КОД
„ТРИ КРАЉА“
У МИТРОВИЦИ

са великим двориштем и на врло добром месту издаје се одмах или доцније на годину или више дана. Оправка по потреби.

Осим тога издаје се **стан и дућан** у **Казанцијској улици** као и **први спрат** у **кући на пијаци.** (Искрићева радња.)

Др. Јован П. Панаотовић
Атреса: **Др. Красојевић,**
606 2—3 **Сремски Карловци.**

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младиће о спољном животу добровољно, искрено и темељно поучити, неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем приобћити. Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о спољном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод **др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте** (Budapest VII. Kerepesi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед досада чињеног и на толико хиљада болесника **са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини.** Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци **са његовим специјалним начином** лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне ране болести цеви за мокрење, бешике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. **За женске посебна чекаоница и посебан улаз.** Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити). Након довршеног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Kerepesi út 10. 1015 31—

За гојење и товлење свиња најбоље и најпробитачније средство

„MARGULITOV“ СВЕОПШТИ ПРАШАК ЗА СВИЊЕ

који поспјешује лек и пробану свиња, те их чува од болести.

Као храниви прашак препоручује се свињама по упути редовито давати, пошто се од истога најбоље помажу.

„Крижевачки свеопшти прашак за свиње“ постигао је у хрватско-славонском, угарском, истарском и далматинском господарству веома добар успех, тако, да се може као најкорисније и најјефтиније средство препоручити.

Цена је омоту 60 филира.

Мање од 2 омота не шаље се поштом. Наручбе од најмање 10 омота шаљу се просто од поштарине ув попуст.

У оним мјестима, гдје се крижевачки свеопшти прашак за свиње не добива, нека се наручи изравно из главнога складишта:

Љекарни „код св. Тројице“
A. MARGULITA,
у Крижевцима. Утемељена 1771.

Имаде ли у којем мјесту више господара, који би крижевачки свеопшти прашак наручити хтјели, препоручује се, да се сложе и да заједно наруче, јер им на тај начин јефтиније дође 22 26—52

На сваком листу водени знак.

Прави египатски папирни омотци за пигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве

923 77—80

Одликован о златном медаљом у Бечу, 1902

Светски експорт!

Добија се у главним и специјал. трафикама.

ВЕЛИКА
ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Ивковића
у Новом Саду,
дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас-мотор,** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима у шарама сваке врсте,** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо тачно и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 557 3—25

Моли за многобројне наручбине.

* Необићимо свога! *

Д. ЈАСНИЋ
НОВИ САД,
житна пијаца број 16.

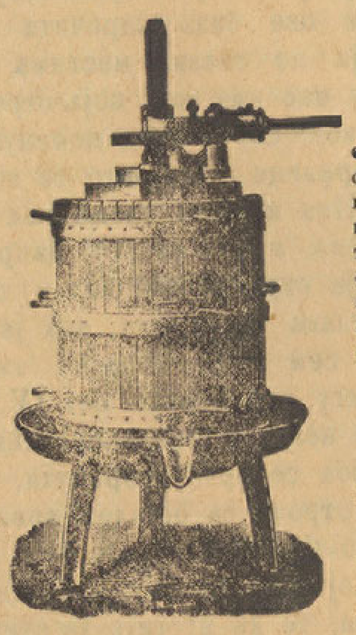

Препоручује пошт. г г. велепоседницима, Управама Манастирским, економима, земљорадницима, као и земљорадничким задругама, своје стално стовариште разних пољопривредних машина, као: разноврсних сечки, крњача, сечкалица за репу, прекрупача за зрна и клипова, сејачица, тријера за ређење жита, преса за грожђе, муљала, ветрењача, геплова, плугова, кантарева итд. као и: разних техничких ствари за паковање машина, шина за бубањ и шрофове за то, композиције, кајиша главних и разних врста осталих кајиша, азбест папира, зејтина, масти, тавота и коломасти, калафома, кудеље, кучина, нитова и платли; сва у опште што треба при оправци једне машине и о вршидби.

АПОТЕКА 605 1—12
по министарској наредби.

Као пољопривредне машине тако исто и вршаће машине и све остале ствари што имадем на стовариштy, продајем уз солидне утврђене фабричке цене, а послуга је тачна и брза.

Надајући се да ће ме браћа Срби ради уверења свога својим штов. наловима удостојити и уверити се о свему томе, као што су то много већ њих учинили и у своје време изнећу на јавност њихове похвале задовољства.

Са особитим поштовањем
Д Јаснић.

БОЉЕ ПЕЦИВО! МАЊЕ РАДЊЕ! НАЈВЕЋА ЧИСТОЋА!
Важно за сваки мањи
● ГАЗДАЛУК И ГОСТИОНИЦУ ●
што највештији пекар, посластичар, и лебарица
кроз многогодишње искуство производе са муком и трудом то може сад свака млада домаћица и куварица са
Универзалном машином за 3 минута

с лакоћом умесити, лебац, милихброт, разна теста, без да рукама тесто додирне, и то увек једнако добро —

Машина се лако рукује, брзо се даје чистити, кошта 15 круна. Амбалаже се рачуна по коштанцији. — Рецепте шаљем бесплатно, иштите проспекте од

Н. ОСТОЈИЋА У ЈАРКОВЦУ ТОРОНТАЛСКОЈ ЖУПАНИЈИ,

Ове машине биће најмилије посуђе свакој газдарици које чистоту, добар лебац и изврстно тесто воле. 601 1—20

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Правог руског зејтина за машине (ватренке).
За виноградаре најбоље врсте плавог камена, Рафије (шаша)
Најфинија зејтина, пиринча, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика.
Минхенско шпатен пиво у флашама.
Највећи избор минералне свеже воде.

1067 29—

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
Ђ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД
Основана 1866. Главна улица бр. 27.
Телефон бр. 76.

Грчка лековита вина:
Mavrodaphue, Cypro, Achaier, Malvasier.
Сваки дан свежа путера за тај, са спахилука надвојводе Албрехта.
Најбоље врсте вина бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени.

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду